GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Dumineca. Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXIX.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tace'a timbrala a 30 cr. de flacare publicare.

Nr. 88 — **Brasiovu 23|11 Novembre** — **1876.**

In 19 Nov. se serbà aici diu'a onomastica a Mai. Sale imperatesei si reginei **Elisabet'a** cu cultu divinu, din partea Reuniunei femeiloru romane, carea in onórea onomasei Protectricei sale -si tienù si adunarea generale anuale, alegundusi nou Comitetu si presiedenta si urandu fericire si viatia indelungata inaltiatei Protectrice si intregei Case Domnitórie.

Demonstratiunile politice din Ungari'a si Croati'a.

Precum unu cutremuru de pamentu produce crepaturi periculóse in edificiuri mai vechi séu si nóue, reu construite, intocma bellulu turco-serbescu dete lumii ocasiune infricosiata de a vedé tóte crepaturile cele periculóse in edificiulu dualismului. In momentele, in care scriemu aceste, nu se mai indoiesce nimeni, nici chiaru in regiunile supreme ale societatiei din Vien'a si din totu imperiulu, ca studentii dela universitatea din B.-Pest'a au fostu irritati si incuragiati de alti ómeni mai betrani, cá se faca acele comedii demonstrative in favórea turciloru, in contra slaviloru si a partitei militarie austriace, care si-a pusu pitiorulu in pragu, pentru cá mai curundu séu mai tardiu se incorporedie Bosni'a si Hertiegovin'a la imperiulu acesta. Maghiarii cari se temu tare de slavi, nu voiescu lucrulu acesta cu nici-unu pretiu si suntu decisi a'si versa sangele in contra lui cu atatu mai vertosu de candu barbatii politici ai Russiei cu dn. Danielovsky in frunte aruncara noulu planu de a imparti imperiulu turcescu si tierile corónei unguresci dupa nationalitati. Russii adeca inca sustienu pe viétia pe mórte, ca dupa-ce germanii s'au unificatu in parte mare intr'unu imperiu compusu din regate, ducate si principate, popórale slave si neslave dintre Carpati si mari inca se se prefaca in staturi independente, déra confederate, firesce confederate. Acele staturi ei le specifica si gruppédia asia: 1, „Bohemi'a, Moravi'a, partea slovaca in unu regatu. 2, Croati'a, Slavoni'a, Banatu, Sloveni'a (Cariuthi'a, Carnioli'a), Bosni'a si Hertiegovin'a altu regatu. 3, Bulgari'a, regatu. 4, Romani'a cu Bucovin'a si cu Transilvani'a numai pana in Murasiu, regatu romanescu. 5, Ungari'a cata e locuita de maioritati maghiare si cu ceealalta parte a Transilvaniei din Murasiu in susu, regatu maghiaru. 6, Greci'a propriu disa, cu Tessali'a, Epiru, una parte a Macedoniei si Asiei mici cu cateva insule, regatu grecescu. 7, Constantinopolea cu provinci'a Rumili'a statu separatu neutrale. Poloni'a intréga se remana incorporata cu Russi'a.

Asia vréu russii. Se vedemu ce dicu si altii (Vedi „Augsb. Allg. Ztg." din 4—5 Nov."

Ceea ce ne bate nóue si mai multu la ochi, este demonstratiunea de daunadi a studentiloru dela universitatea croata din Agramu, despre cari érasi se scie, ca n'au lucratu numai de capulu loru, ci indemnati de mai multi barbati matori. Manifestatiunea din Agramu este celu mai pucinu asia de memorabila, cá si cea din Budapest'a si dela tóte institutele mari maghiare. Ce a disu adeca adunarea*) studentiloru croato-serbi dela universitatea din Agramu in memorandulu seu? Bellulu de astadi este belu **s a c r u**, pe car'lu pórta slavii in contra tiranului, care'i torturédia de ani patru sute. Bosni'a si Hertiegovin'a e locuita de slavi-croati, cari facu parte constitutiva din regatulu Croatiei. Candu Croati'a au alesu pe Ferdinandu I. de Habsburg (1526), 'i-au adusu si Bosni'a cu Hertiegovin'a cá parti ale Croat'ei, si acelu rege s'a obligatu cá se le apere de jugulu turcescu. Junimea croata **c e r e** dela gloriosulu rege alu Croatiei Franciscu-Iosifu I, cá se desrobésca de sub jugulu turcescu pe poporulu **m a r t i r u** alu numiteloru provincii, se le unifice cu regatulu **C r o a t i e i**, carei se-i asigure independentia, prosperitate si fericire, implinindu asia ceea ce au promissu antecessorii sei prin **j u r a m e n t e**. Junimea croata scie apretia gratitudinea junimei maghiare pentru ospitalitatea turcésca din a. 1848/9; crede inse, ca natiunea maghiara totu ar' avé causa mai mare cá se se alature la croat, cu cari ea luptase seculi intregi contra turciloru. In fine acea junime academica orédia si natiunei bulgare perseverantia si victoria, apoi inchiaie cu esclamatiuni: Se traiésca Bosni'a si Hertiegovin'a! Se traiésca Bulgari'a! Se traiésca Franciscu-Iosifu I regele Croatiei. Agramu 1876 Octob. 24. Acea manifestatiune fù adoptata de maioritate; déra proiectulu minoritatiei era multu mai aspru si mai placutu croatiloru. (Dupa „Obzoru", „Pesti Napló" nr. 260).

La 6 dile dupa acésta, adeca 1 Nov. diu'a mortiloru, vreo cinci sute de persóne din B.-Pest'a se dusera la capell'a si mormentulu santului turcescu Giul Baba in Bud'a, si inchinandu-se acolo, -lu coperira cu cununi de flori, apoi cantara si tienura cuvente de lauda in patru limbi. Prin acea fapta ei detera **l u m e i** se intieléga, ca ei acuma cá si sub Tökölyi si Fr. Rákoczy, mai voru pe turci, decatu pe austriaci. —

*) Privata, ca cea publica fù oprita.

Brasiovu 10/22 Novembre c. n. 1876.

Camer'a maghiara s'a feritu a intrá in desbaterea cestiunei orientali, cá nu cumva se provoce asupra sa si a statului maghiaru mani'a guvernului si a poporului rusescu, inse pentru aceea totu camer'a maghiara s'a ocupatu in siedint'a dela 15 Novembre cu desbaterea si votarea proiectului de lege despre passivitatea deputatiloru, séu mai bine disu, despre passivitatea poporului romanu din Transilvani'a de a carui drépta manía n'a ajunsu inca a se teme.

Prin acestu proiectu de lege, de care nu de multu amu mai facutu mentiune, credu ungurii a sili nu numai pe Axente Severulu, ci pre ori-aare romanu passivistu din Transilvani'a cá indata ce va fi alesu de deputatu, se grabésca a intrá in camer'a ungurésca. Acést'a inse nu se va intemplà, cu tóte ca numitulu proiectu de lege pedepsesce pre asemeni deputati nu numai cu perderea mandatului, ci si cu perderea dreptului constitutionalu de a alege si de a fi alesu. Poterea acestei legi se va aplicá, se vede, pentru prim'a data asupra deputatului braviloru alegatori romani dela Orestia, adeca asupra lui Axente Severulu, pre care presiedintele camerei maghiare l'a provocatu dejá inca odata, cá se-si ocupe loculu in diet'a din Pest'a, inse suntemu siguri, ca acésta provocare nu va avé mai multu efectu, cá cele premerse, deórace nice dlu Axente, nice altu romanu adeveratu nu va calcá interessele natiunei romane numai de dragulu dreptului constitutionalu, de a alege si de a fi alesu. Déca dlu Axente 'si va perde acestu dreptu, atunci va pasi altulu in loculu dsale si asiá nu credemu se traiésca camer'a din Pest'a pana atunci pana candu va dechiará pe rondu pe toti romanii lipsiti de dreptulu de a fi alesi de deputati. — Cu ajutoriulu acestei legi vré inse camer,a maghiara se ajunga inca si la unu altu scopu, adeca se proclame de deputati pe alesii minoritatiloru, anullandu voturile ce s'ar da unui candidatu lipsitu de dreptulu de a fi alesu. Alegatorii voru grigi inse a nu cadé in o asemenea eróre.

— In siedinti'a dela 17 Novembre a camerei deputatiloru, dlu ministru presiedinte Tisza respunse la interpellatiunea lui Ernestu Simonyi, prin care acest'á cerú a se present'a camerei unu reportu despre toti pasii ce ministeriulu de esterne i-a facutu in caus'a orientale. Dlu Tisza dise, ca in momentele serióse de astadi nu póte da nice o deslucire in acestu respectu, si totu-odata astépta dela interpellante si amicii sei de principie, cá in decursulu desbaterii asupra bugetului se nu faca escursiuni asupra cestiunei orientali. Totu-odata a respunsu si la interpellatiunea lui Helfy despre enunciatiunea imperatorelui rusescu in Moscovi'a, si intre alte vorbe fora multu sensu dise, ca Austro-Ungari'a nu este amenintiata, deórace imperatulu rusescu n'a amintit'o in vorbirea sa. Slaba sperantia si reu motivata!

— Apelulu dlui Tisza la semtiulu opositiunei, cá se nu mai aduca cestiunea orientale la ordinea dilei, n'a avutu nice unu efectu, deórace indata dupa inceperea discussiunei asupra bugetului dlu Simonyi a presentatu unu proiectu de resolutiune motivatu, prin care camer'a maghiara ar avé se dechiare, ca natiunea ungurésca n'are planuri de cucerire si se opune tendintieloru de cucerire ale altor'a; Ungari'a e gat'a a-si pune tóta influinti'a sa pentru esecutarea reformeloru, ce garantéza libertatea politica si religiósa a toturoru popóraloru din Turci'a; dechiara totu-odata, ca ori-ce violare a integritatii territoriale si suzerane a Turciei este stricatiósa interesseloru maghiare, pentru aceea este de doritu sustienerea statului quo de inainte de resbelu.

Dlu Tisza combatù acestu proiectu, deórace unu pasu gresitu alu legislativei ar poté se aiba urmarile cele mai funeste si ar fi nereparabilu.

— Turcii si ungurii n'au incetatu de a se imbracisiá si sarutá, dupace au ajunsu abiá acum a se cunósce, ca amenduoi suntu de o sama, de o faptura si de o mama. Deputatiunea turcésca, ce a datu generalului Klapka adress'a de stima si simpathia catra natiunea maghiara, a constatatu din 25 delegati din Stambul, in fruntea caror'a se aflá generalulu de divisiune Sefket-pasi'a. La acésta deputatiune s'au mai alaturatu elevii din scól'a militare si cea de medicina. — Desi nu este interessanta acésta adressa, mai vertosu pentru laudele ce le incarca asupra natiunei maghiare si pentru provocarea ce o face la poterea natiunei turcesci, care numera 250 milióne, inse cu tóte aceste nu merita se ne ocupamu de dins'a mai pre largu. — De notificatu mai avemu, ca la acésta ocasiune softa-

lele din Pest'a inca au adressatu o telegrama catra turci, unde dicu intre altele, ca voru merge intru ajutoriulu turciloru contra cozaciloru si se voru luptá cu eroismu, incatu mercenarii barbarismului nu voru poté trece Dunarea, decatu preste cadavrele loru. — Se le fia de bine.

— Confusiunea ce a domnitu pana acum in politic'a cea inalta si preste totu in situatiunea europeana, s'a lamuritu preste asteptare prin dechiaratiunea categorica, facuta de imperatorele totororu russiloru la Moscovi'a, si prin enunciatiunile primului ministru anglesu. Astadi tóta lumea scie, de ce are se se tiena si la ce are sese astepte si pregatésca. Cestiunea orientale are se se resólve, inse nu pe cale diplomatica, nu prin conferintie de ambassadori, nici prin proiecte de reforme séu memorande, ci prin sabia si focu, prin resbelu cruntu si devastatoriu, care imple de spaima si orόre chiaru si pe sufletele cele mai optimiste. —

— Nu mai incape deci nici cea mai mica indoiéla, ca ne aflamu in ajunulu unui resbelu infricosiatu, pre care este cu nepotintia a-lu restringe numai intre Russi'a si Turci'a deórace elu atinge cele mai vitali interesse ale Angliei si Austriei, si tinde a scote din ecuilibru Europ'a intréga. —

— Pentru mai buna orientare nu pote fi fora interessu a sci, ca ce influintia au avutu cuvintele imperatorelui russescu asupra opiniunei publice in Germani'a cea mare, care nu fora temeiu se considera de celu mai poternicu aliatu alu Russiei. Diurnalulu „Nord. Allg. Ztg." scrie in acestu respectu urmatóriele; „In totu casulu discursulu imperatorelui russescu este de mare insemnate. Cu deosebire „caus'a slava" accentuata de suveranulu toturoru russiloru, care cu importanti'a ce are face epoca in istori'a popóreloru, in istori'a universale. Si noi nu potemu se ne uitamu, ca aceste cuvinte. le-au pronunciatu acelasi monarchu, care cu cea mai sincera simpathia, chiaru in contr'a dorintiei celoru ce se aflau in giurulu seu, a spriginitu pe Prussi'a si Germani'a in cele mai grave momente ale istoriei sale din tempurile noue."

— Inse pre candu diurnalistic'a germana primesce dechiaratiunea imperatorelui russescu cu unu felu de simpathia, pre atunci foile austriace si anume cele maghiare tremura de frica si striga in gur'a mare catra guverniu, cá se mobiliseze si se tramita armat'a contra muscalului. Asiá pentru esemplu, diuariulu „Pesti Naplo" erumpe in urmatoriele strigate de frica si de ingrigire: „Russi'a este gata de resbelu, noi inse nu. Armatele Russiei se concentréza la confiniele nóstre, unde in locu de soldati abia se afla ici colé cate unu veghiatoriu de contrabanda. Russi'a a inceputu a-si dirige armat'a catra campulu de lupta, noi din contra amu amanatu recrutarea pana in lun'a lui Marte. Russi'a este gat'a pentru espeditiune de iérna, éra noi ne pregatimu de aperare pentru tempulu de primavéra. Lasá-ni-va óre Russi'a tempulu, cá se mobilisamu si noi? Dela Chisienevu nu sunt mai departe confiniele transilvane decatu cele turcesci. Unu ordinu de di — si 250 de mii soldati muscali intra in secuime si ocupa Brasiovulu. Transilvani'a este deschisa, armat'a rusésca póte se intre neinpedecata." Numit'a fóia róga si conjura pe contele Andrássy, pe ministrulu de resbelu si pe siefulu statului maioru, cá se inceteze cu notele diplomatice si se incépa cu mobilisarea, ca partea armatei russesci este indreptata in prim'a linia asupra Austriei. Dreptu aceea, ar fi neaperatu necessariu, cá in fug'a mare se se concentreze cate-va corpuri de armata in Transilvani'a si Galiti'a.

— De candu se dice, ca Angli'a este resoluta a luá pe Turci'a sub scutulu seu, spre care scopu a destinatu pre langa altele si 21 bataliόne infanteria, 7 regimente cavaleria si 80 de tunuri, de atunci au prinsu nasu si diariele maghiare asiá, incatu amenintia, ca se va pote intemplá, ca armat'a turcésca se plece mai curendu contra monstrului dela nordu, decatu ar poté lumea se crèda. D'ocamdata nu e vorb'a de nimicu alta, — dice numit'a foia — decatu de o ofensiva coragiósa si geniale din partea armatei turcesci, care se aduca Europei in minte tempurile gloriόse ale ottomanismului. Ori si catu ar zurnai russii cu sabi'a, ei totusi nu sunt inca gat'a de atacu. Déca turcii ar sci si ar voi a se folosi de situatiunea actuale, atunci n'ar avè decatu se tréca barierele Dunarei, se trantésca la pamentu si se imprascia armat'a romana si apoi se ocupe cele mai favorabile positiuni pe malulu stangu alu Dunarei." — Va se dica turcii nostri cei botezati érasi au devenitu impertinenti; mai anii trecuti se laudau cu honvedii loru peritori de fóme si golani, astadi vreau se ne sparie cu turbanele turcesci. Veni-va inse tempulu si nu credemu se fia departe, candu se voru taiá córnele impertinentiei si se va astupá gur'a trufiei maghiaro-turcesci.

— Diariulu „Magyar Polgár" din Clusiu vré dejá se scia, ca preste cateva dile Transilvani'a are se incorteleze 50 de mii soldati, inse nu de ai imperatorelui russescu, ci de ai Domnitoriului austriacu. De asta-data se póte intemplá, cá se se adevereze acésta scire, deórace este tempulu supremu cá si Austri'a se incépa cu mobilisarea si concentrarea trupeloru catra teatrulu de resbelu. Si cumca Austri'a inca se pregatesce, se póte vedé si din impregiurarea, ca in dilele aceste s'au espedatu de aici din Brasiovu la Alb'a-Iuli'a o caravana de patróne góle, cá se le imple cu pulvere de pusca si cu glóntie.

— Russi'a se pregatesce de resbelu nu numai prin mobilisare, prin concentrarea trupeloru si prin fortificatiunile admirabile dela Odess'a, Ociacoff, etc, ci ea se ingrigesce si de parale, séu mai bine disu de ruble. O scire electrica dela Petrupole din 20 l. c. ne spune, ca guvernulu rusescu a deschisu unu imprumutu nationalu de 100 milliόne ruble. Resultatulu subscriptiuniloru la acestu imprumutu ne va aretá, ca poporulu rusescu va sci si va poté se dedice si dóue pana in trei sute de milliόne ruble spre scopulu resbelului orientalu.

In Itali'a, la alegerile complintόrie de deputati dietali se alese in Pis'a presiedentele cabinetului Italiei d. Depretis, facundui-se manifestatiuni mari cu musica si stendarte pe strade. Diariele italiane publicara cu asta occasiune dóue telegrame, unulu alu dn. Rosetti presiedentelui camerei Romaniei catra min. pres. Depretis, prin care ei gratuléza acestuia, cá aparatoriului ideeloru democratice si liberale, salutandulu dimpreuna „cu fratii" sei din Itali'a cá pe alesulu deputatu la Stradella si Pis'a, la care d. min. Depretis respunde asia:

„Domnului Rosetti presied. camerei deput. in Romani'a:

„Rogu pe illustrulu presiedinte alu representantiloru poporului romanu a primí multiamirile mele cele mai viui si urarile mele pentru prosperitatea Romaniei."

Depretis."

Una depesia tel. in „U. p. A." din Rom'a 17 Nov. a. c. anuncia, ca ministrulu de externe alu Italiei si agentulu diplomaticu alu Romaniei a subsemnatu declaratiunea relativa la conventiunea comerciale dintre aceste dóue state; in urma, acésta declaratiune se va inlocuí printr'unu tractatu definitivu.

Diariale italiane spunu, ca Itali'a va lua parte la conferinti'a européna pentru orientu, care se va intruní pe la 25 Nov., inse nu credu, ca resultatulu ei va fi pacea, ci mai multu va conferí la instrainarea totale a Russiei de catra Turci'a. —

— Domnitoriulu Carolu, primindu comissiunea Camerei, care i-a dusu respunsulu la cuventulu de tronu, i a. disu, ca este fericitu de unirea ce esiste intre tiéra, guvernu si representatiunea natiunale, acést'a unire 'i da dreptulu a crede, ca romanii voru sci se invinga greutatile situatiunei, salvandu drepturile tierii si pastrandu intactu patrimoniulu stramosiescu. Domnitoriulu incredintiá in fine, ca va fi totu-deauna acolo, unde datori'a si interessele tierii -lu voru chiamá.

Jidovii si carticic'a d-nului Dr. Rohling tradusa in romanesce.

Adeca ministrulu de interne oprí editiunea II romanésca din acea carte? Tardiu s'a desteptatu. Déra la deputatii cari striga in dieta catu le iè gur'a in contra jidoviloru, le va poté poruncí cá se taca? Déra publicarea aceloru desbateri dietali in sute de diarie si dieci de mii de esemplarie va fi elu in stare cá se o sugrume? Foile basericesci romano-catholice lovescu necurmatu si fora nici-o crutiare in jidovi; va avea d. Tisza curagiulu se le oprésca? Ori-ca d. Tisza se teme, ca jidovii voru patí p'intre romani ceea ce patu in tienuturile locuite de maghiari, ca adeca in totu anulu la cati-va se dà focu si pe altii ii omóra in modulu celu mai barbaru. Ba nu, déra de ce se nu bea vlachii vinarsulu celu puturosu jidovescu, ca déca nu'lu voru bea ei si naucii de ruteni, cine se'lu bea, si apoi de unde se platésca vinarsarii accis'a? Crepe dracului macaru una suta de mii de vlachi, ca si asia suntu prea multi, numai bani se intre la thesauru. Acésta este theori'a de economia politica, care se invétia la Dobritienu. Atunci se se oprésca si societatile de cumpatu si tóte cartile scrise in diverse limbi in contra vinarsului, cate se tiparescu si se impartu in sute de mii de esemplaria intre locuitorii acestoru tieri. Si se interdica chiaru si cele patru Evangelii, pentru-ca nu este nici-o carte pe lume, a carei lectura si ascultare se insufle atata ura, urgia si despretiu asupra jidoviloru cá evangeliile noului testamentu si mai pre susu de tóte, pericopele despre farisei, saducei, archierei si despre patimile lui Isusu Christosu. Vedeti ce absurditati ajungu aceia, cari se iau dupa gur'a si pung'a jidovésca.

Lucru curiosu! Tocma pre candu se prepará in B.-Pest'a lovitur'a contra cartiei lui Rohling, éta ca in diariulu „Máramaros" nr. 77 ese unu articlu scrisu bine, chiaru fora passiune, déra cu atatu mai aspru contra jidoviloru. Simburele ii este urmatoriulu.

In Ungari'a prin art. de lege 29 din 1848 s'a impusu rabiniloru obligatiune stricta cá se pórte si ei matricule (registre) de nascuti-taiati impregiuru, de cununati si morti; déra ei nici pana in diu'a de astadi nu s'au supusu la acea lege. Acésta nesupunere a jidoviloru la acea lege are urmari cu atatu mai rele, cu catu ei dela emancipare incóce (art. 18 an. 1868) se imultiescu cá prin invasiune (rohamos modon szaporodnak); déra neportandu mai nicairi matricule, nu numai se subtragu dela servitiulu militariu, ci si dela impositele statului in bani. Prin lege suntu obligati, cá pe langa numele ce li se da la taiarea-impregiuru, se-si iè si unu connume fixu, pe care se nu-lu mai schimbe dupa impregiurari. Pe langa ce le lipsesce connumele registratu si stabile, multime din ei se stramuta neincetatu dela unu locu la altulu, si asia dejóca lege, tiéra si pe ceilalti locuitori supusi la tóte greutatile. Preste acésta, maioritatea preponderanta a jidoviloru asiediati prin tienuturi se afla pe gradulu celu mai de diosu alu civilisatiunei, bigoti, uritori de ómeni, necurati, dedati a traí mai multu numai din carciumaritu, din mici arendi si specule urite, lipsiti de scóle regulate, robiti de cativa rabini veniti din Galiti'a cu renume de santi, la cari se si inchina ei, ne avendu nici-o idea de patria si patriotismu, alergandu numai dupa interessu materiale privatu, ei nu facu nici unu pasu in civilisatiune.

In acea stare a lucruriloru jidovesci in Ungari'a, comitatulu Borsod a fostu celu de antaiu, carele prin consiliulu seu municipale*) a luatu me-

*) Consiliu municipale, adunare municipale, séu representatiune municipale, ori comitetu municipale, déca e numai comitetu, éra nu barbaris-

suri severe in contra abusuriloru susu atinse, le-au coprinsu in statutele sale, pe care ministeriulu le a confirmatu, si ce e mai multu, le-au introdusu chiaru si in comitatulu Pestei, éra dilele aceste se adópta si in alte comitate.

Din aceste se judece lectorii, care este logic'a ministrului de unde au esitu mesurile in contra jidoviloru comunicate in „Máramaros", si oprirea cartiei lui Rohling. Noi romanii avemu datin'a se dicemu in casuri de aceste: Séu vorbesce cumu te porti, séu te pórta cumu vorbesci. —

Dev'a 31 Octobre 1876.

Din cause neaternatórie de mine, éta numai asta-di vi potu face una scurta si manca referada, despre decursulu congregatiunei municipiului Uniadór'a, tienute la 27—28 Septembre st. n. — Si chiaru pentru acea voiu atinge numai momintele mai insemnate, mai vertosu numai acele, cari inca nu au ajunsu la publicitate; anume acele, despre cari nu s'a facutu amintire in referadele aparute atatu in pretiuitulu dv. diuariu, catu si in „Albin'a".

O facu acést'a, parte pentru de a-mi implini, — catu de catu, — promissiunea data; parte pentru a completá incatuva descrierea celoru intemplate cu ocasiunea congregatiunei din urma; ca-ci bine este a ni insemná tóte, cu atatu mai vertosu, cu catu, ca unele diuaria maghiare au mare placere nu numai a falsificá adeverulu, ci de unu tempu incóce a nu mai cunósce neci unu cumpetu.

Mai antaiu inse de tóte se se scia, ca lupt'a romaniloru in cosgregatiunea dela 4—5 Septembre a avutu acelu resultatu imbucuratoriu, ca la a dóu'a congregatiune, adeca la 27—28 Sept., representantii romani s'au presentatu in numeru cu multu mai mare, decatu la congregatiunea prima, ba am vediutu si nemembri, cari venisera, se asiste cá publicu. Va se dica: „vocea nu a sunatu in desiertu"; ér' defaimatorii nostri s'au potutu convince de nou, ca in periclu suntemu la loculu nostru....

Asié amu vediutu, ca representantii romani au fostu sositu in numeru peste asceptare inca la 26 Sept. cu scopu de a se preparâ la o lupta onesta si legala.

Onóre loru!

De alta parte maghiarii inca se sufulcara, — si cá se vina si dintre ei catu mai multi nemesi la „márkális", — ca-ci, Dómne, tare s'au saturatu si ei cu constitutionalismulu de acuma, — au arangiatu si unu balu in 26 Sept., — la care inse abiè invitasera doui trei romani.

D'apoi pe semne, cate odata este practicu, cá: „din diece vorbe se asculti un'a si a — muierii"...

Se se mai scia si aceea, ca conferinti'a preliminaria nu s'a tienutu la „casin'a romanésca", ci éra la d. Iuonu Motiu, din simpl'a causa, ca domnii cei poternici din Dev'a, — si mi se pare, ca chiaru la indemnulu si porunc'a vice comitelui I. Szeredai, — au datu ordinu strictu primariului o pidanu, cá se scirićésca, ca ce „strinsuri" se facu in „casin'a romana"?

D. primariu apoi, — in locu se se fi adressatu presiedintelui casinei nóstre, séu vre-unui'a dintre inteligenti'a romana din locu, intrebandu, ca óre cum sta caus'a casinei romane, — a aflatu de bine, a chiamá la cas'a orasiului pre ospetariulu, la care s'au abonatu dóue chilii spre scopulu mentionatu, si a luá cu elu protocolu ispitindulu, ca óre, Dómne, ce adunari se facu la d-sa (!) si cam cine ambla pe acolo? s. c. l. sperandu, póte, ca cine scie ce comploturi va se descopere.....

Ospetariulu, firesce, a spusu adeverulu, ca adeca inteleginti'a romana a esarendatu dela elu dóue chilii pentru casin'a romana, inse pana acuma nu s'a folositu de ele.

Dér' despre acést'a cu alta ocasiune, mai pe largu. —

Investigatiunea primariului totusi avù acelu resultatu fatalu pentru noi, ca acuma neci cu lapte de pasere nu mai poti induplecá pre unii domni romani, cá se sprigineśca re'nviarea casinei romane.

Astufeliu este a se intielege, pentru-ce nu s'a tienutu conferinti'a preliminaria in casin'a romana, precum se enunciase.

Se mai scia lumea inca un'a, adeca ca nemesii nostri — pe semne nesemtienduse destulu de tari in artea politicei si a diplomatiei loru, de naintea spiceriei (unde mai nainte decideau de multe ori causele cele mai esentiali ale municipiului) si adeca presentiendu, ca de ací incolo nu va mai merge, precum a mersu pana acilea — dreptu mentore au angagiatu pe Lukács Béla (séu Lukács Albert, cà ci in catalogulu membriloru este pusu asia; póte ca Lukács Albert si Lukács Béla, voru fi un'a si acea-si persóna) ca d-sa se le fia „matadoru" séu „vatavu", cumu dicemu noi.

Si precumu amu vediutu, acestu domnisioru, deputatu la diet'a ungurésca si proprietariu pe aici pe la noi, nu scimu de candu (ca-ci pana la congregatiunile din urma nu i-amu vediutu faci'a prin partile nóstre) a si descinsu din Pest'a, constituindu si punendu pe petioru de bataia pe nemesiutii nostri, atatu la congregatiunea prima, catu si la acést'a din urma.

Afara de acea, d-sa la congregatiunea dela 4—5 Septembre intre altele avù delicateti'a se ni spuna verde, ca déca nu scimu unguresce, se ni luamu instructoru — numai catu la acestu svatu armenescu d-lui a primitu respunsulu meritatu....

Mai multu, d. deputatu, cá se tréca si de diplomatu, séu sperandu ca póte face mai multa „isprava", decatu la diet'a ungurésca, s'a induratu pré gratiosu a infirá, la 26 Sept., unu discursu interessantu cu unu amicu alu meu, dicundu-i intre altele, ca de candu se afla in Dev'a, (cate 2—3 dile inainte de congregatiuni), nu are cu cine se se intieléga cum se cade, ca-ci domnii maghiari de aici suntu impartiti in partide si remasi de lume (auditi domniloru gregari, cum v'a judecatu „vezér"-ulu!)

Scopulu marelui diplomatu, precum am auditu, a fostu, cá se afle, cine v'a tramisu corespondinti'a despre decursulu congregatiunei dela 4—5 Sept. —

Amu intielesu si aceea, totu dela amiculu meu, ca dlu Lukács, cu ocasiunea acelui discursu, a intrebatu dela amiculu meu, ca „ce voiescu romanii? si cam care este bas'a luptei loru s. a., si dupa-ce amiculu meu i-a spusu, asia in generalu, dlu diplomatu, cele audite le folosí, — firesce traversate, — intr'o vorbire tienuta la 28 Sept., — precum vomu vedé. —

Vedeti déra, ca si discursuri private si din locuri publice inca potu serví de discursuri de conducatori....

Dér' si mai multu. Limbele rele spunu, ca in „descoperirea agitatoriloru romani", dlu Lukács inca are o rola insemnata. — Frumósa missiune de deputatu maghiaru.

Ei, dér' bagu séma astadi si cu denunciatiuni se castiga merite pentru tiéra.....

Dupa aceste premerse, bune de a fi insemnate se trecemu la conferinti'a preliminaria.

Precum vediuramu, spre incungiurarea a veri ce neplacere, — ceea ce astadi la Dev'a se póte fórte usioru, — conferinti'a nu s'a tienutu la casina, ci ne-amu strimtoritu cum amu potutu la loculu de mai nainte.

Se nu cugete inse careva procuroru, ca in acea conferintia s'a facutu ceva comploturi si planuri de revolutiune, ca-ci se blamédia éra uritu. Acile nu s'a facutu nemicu alt'a, decatu, ca s'au luatu in desbatere seriósa tóte agendele si tienut'a nóstra pe diu'a urmatória.

Atat'a, dóra, ni-a fi ertatu se facemu, fara de a fi timbrati de „bujtogatok"; cu atatu mai alesu, ca asemene conferintie au tienutu si domnii maghiari.

Altu cum draculu nu dórme, dlu procuroru Simionu Horváth, mai póte se-si cerce norocului inca odata.

Mai amu se inregistrezu aici, ca pentru a dóu'a congregatiune (27—28 Sept.) nu s'au espedatu neci literele convocatórie, neci programulu desbateriloru, precum prescriea § 3 din regulam. munic. — Programele s'au impartitu intre membri numai in congregatiune. Pentru conferinti'a preliminaria inca abiè amu capetatu unu bietu de esemplariu din programa, apoi si acel'a cá de pomana.

Póte ni s'a dice, ca convocarea s'a facutu prin d. prefectu la 5 Septembre.

Bine. Ei der' aceia, cari nu au fostu invitati neci pe 4 Sept. (si cum-ca au fostu si de acei'a, s'a constatatu in congregatiune), séu acei'a, cari s'au fostu departatu dejá, (ca anunciarea s'a facutu a dóu'a di la 5 Sept.), séu cari nu s'au potutu infaciosiá la congregatiunea prima, póte din cause justificabile, toti acei'a deci, de unde se fi sciutu de congregatiunea dela 27—28?

Din invitarile dela balu? Séu in Uniadóra póte si asia? Vedu, ca da.

(Va urmá).

---

mulu comitetu comitatensu tradusu din unguresce si inca cacophoni'a co-co, irritatória de urechi romanesci.

SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA.

Reportu

asupra manuscriptului cu devis'a „**Litera sermonis fida, ministra mei**".

(Fine.)

Onorab. d-ni colegi!

Punendu-se in vederea d-vóstra aprecariile aceste dupa conoscinti'a si convinctiunea mea, relevandu-ve calitatile cele eminente ale acestei lucrari mi-am tienutu de asemene consciintiósa datorinti'a d'a ve pune in vedere s'a nu tacé nici partea defective, adeca lipsele acestei erudite opere coprindiendu-le asemene in urmatórele observatiuni:

In partea sintetica, mai alesu in pré copiósele note adause la regulele tuturoru partiloru cuventarii, autorulu s'a abatutu cu profusiune in deductiuni filologice si discusiuni lesicografice, *) cari, do si peste totu bine aplicate si instructive, totusi nu suntu la loculu loru, in sintactica, unde se presupunu cá cunoscute; din acésta causa, autorulu in acésta parte a operei séle prin escesu de buna intentiune a cadiutu in polipitate superflua.

Er' in partea unde tradéza despre sintacsea propria, si care trebuia se fia lucrata cu privire si la starea moderna a limbei literarie, dupa cum acésta se afla in scrierile celoru mai buni autori moderni, autorulu este pré laconicu si nu mentionéza pe scriitorii moderni; mai de parte, relativu la postulatulu d'a se represinta pe catu se póte de viu modulu, cum cugeta si vorbesce Romanulu, de si in asta privintia intentiunea Societatii academice romane nu putea se fia a cere o lucrare perfecta, totusi autorulu facea mare servitiu literaturei nóstre sintactice, déca aprofunda acele nepretiuite secrete ale mintii universale a poporului romanu, cari si-au espresiunea loru cea mai viua in naratiunile (basmele) séle atatu de ingeniόse si in poesiele séle atatu de incantatórie prin farmeculu indeeloru originali imbracate in frase proprii numai ómeniloru din poporu, dér' ce e dreptu, cam straine literatiloru, cari n'au sèu nu cérca inadinsu ocasiunea d'a petrece timpu mai indelungatu in midiuloculu poporului cá se studiéze vieti'a lui nu numai esterna, ci si interna, spre a puté petrunde mai aduncu in cugetarile séle intime, si prin urmare a cunósce bine viéti'a sea interna, in care se reflecta frasele vorbirii séle.

In cea-ce privesce partea ortografica a operei, cu parere de reu trebuie se constatamu ca, abstractiunea facundu de la meritulu incontestabile alu operei, catu ense pentru modulu procederei, autorulu a plecatu din aceea falsa presupositiune, se nu dicu falsu principiu, cá si candu limb'a romana nu s'aru puté scrie bine cu ortografi'a latina fara de prealabil'a cunoscintia a ortografiei ciriliane; care ense trebuie s'o ignoreze si s'o inlature cu totulu.

Acum dupa relevarea atatu a calitatiloru intru adeveru eminente, catu si a lipseloru necontestabile ale acestei opere, nu ne remane da catu ca, formulandu parerea nóstra, s'o suptmitemu la apretiarea si decisiunea domniloru-vóstre.

Avendu-se in vedere ca manuscriptulu „litera sermonis fida ministra mei" este o lucrare consciintiósa, erudita si seriósa;

Considerandu ca pe acestu campu anca pucinu cultivatu alu sintacticei romane autorulu a avutu a lupta cu multe greutati si ca prin urmare a facutu o lucrare nu numai meritósa dér' si fórte laboriósa;

Avendu mai departe in vedere, ca de si oper'a acésta s'a presintatu la concursu numai singura, si ca prin urmare n'a pututu fi comparata cu altele dér' oper'a in sine fiindu buna si intrunindu conditiunile programei de concursu, si in fine simtiendu-se tare necesitatea d'a se da c'ua ora mai

---

*) Vedi pag. 54, 66 § 42, pag. 103. § 43, §46, 47; notele, apoi § 48, 49, § 65, pag. 156 § 89, pag, 104, 105, 106, pag. 112. — § 97 notele, pag. 121, pag. 273, pag. 303.

'nainte in manele literatiloru romani acésta opera, in care suntu depuse multe idei si se contiene multu materialu bunu, pe ale caroru base altii se vina a lucra la acelu edificiu, ce dorimu cu totii a'lu avé, unanimitatea membriloru sectiunii filologice afla oper'a meritoria si de mare utilitate a fi publicata.

Catu pentru recompensare, minoritatea e de opiniune a se oferi autorului o suma analoga sumei date pentru partea analitica a gramaticei, si a se publica din nou concursu pe anulu 1880.

Maioritctea ense e de opiniune a se da autorului premiulu intregu de 10,000 lei promisu pentru cea mai buna opera esita la concursu, ceaa ce se suptmite la apretiarea si decisiunea d-vóstra.

Bucuresci, 6 (18) Septembre, 1876.

Reportore, Alesandru Romanu)

Sectiunea filologica.

Siedinti'a din 6 Septembre 1876.

Presiedinte, A. Treb. Laurianu.

Membrii presinti: I. C. Massimu, I. Caragiani, G. Sionu si Al. Romanu.

Sectiunea filologica intrunindu-se si deliberandu asupra diverseloru lucrari de competinti'a s'a, desbatute in mai multe siedintie anteriόre, a luatu urmatόriele conclusiuni:

1. Asupra sintacticei romane, venita la concursu cu moto: „Litera sermonis fida ministra mei", unanimitatea membriloru sectiunii afla oper'a meritória si de mare utilitate a fi publicata. D. Al. Romanu se insarcinéza a supune Societatii unu reportu speciale, in care va face analis'a operii, insocita cu observatiunile ce s'au enunciatu in sectiune asupra ei. Catu pentru recompensàrea operii, maioritatea e de opiniune a se oferí autorului o suma analóga cu sum'a data pentru partea analitica a gramaticii si a se publicá din nou concursu pe anulu 1880; minoritatea inse e de opiniune a se da autorului premiulu intregu de 10,000 lei promisu pentru cea mai buna opera esita la concursu.

2. Asupra probeloru de traducere din Titu-Liviu, cari s'au presintatu la concursu, sectiunea in unanimitate s'a pronunciatu, ca probele nu corespundu conditiuniloru ce s'au cerutu dela traducutori. D. Massimu se insarcinéza a face unu reportu detaliatu, in care se arete meritele si defectele fia-careia, precum si diferinti'a intre ele. Sectiunea opiua se se publice din nou concursu atatu pentru traducerea lui Titu-Liviu catu si pentru a lui Plutarchu pe anulu 1877.

3. Revisiunea si tiparirea Filipiceloru lui Cicerone si a comentarieloru lui Iuliu Cesare asupra resbelului civile se se incredintieze comissiunii alese in anulu espiratu pentru acestu scopu.

4. Lucrarea Glossariului, care a ajunsu pana la liter'a n, se se continue si se se termine in anulu urmatoriu, dandu-se latitudine comissiunii a o intinde pana la 20 cóle peste cele tiparite pana acuma.

5. D-nii Laurianu si Massimu, aretandu necessitatea simtita atatu pentru scóle catu si pentru junimea studiósa de unu dictionariu latino-romanu, se ofera a se insarciná cu lucrarea unei asemenea opere in acelesi conditiuni cu cari s'a lucratu si tiparitu dictionariulu limbei romane. Sectiunea filologica adopta.

Aceste conclusiuni se voru aduce la cunoscinti'a Societatii academice in plinu, spre a le avé in vedere la facerea bugetului.

Presiedintele sectiunii filologice, A. Treboniu Laurianu.

Membrii: I. C. Massimu, Al. Romanu, I. Caragiani.

Secretariu, Sionu.

(Multiamita pnblica).

Societatea de lectura „Inocentiu M. Clainiana", pre langa multiamit'a protocolaria, se simte moralminte oblegata a aduce si pre calea diurnalistica cea mai cordiala multiamita si recunoscintia maranimosiloru sei benefacatori, cari benevoira a-i inmultí modest'a-i biblioteca cu mai multe opuri si anume: zelosului seu patronu M. O. d. Ioanu M. Moldovanu, prof. gimnasiale pentru opurele „Metropolitulu Siaguna" de N. Popea, „Caus'a romana la 1872" asemenea si pentru alte 2 opure magiare ale defunctului preotu Ioanu Olteanu; M. O. Domnu Simion Micu, prof; de s. teologia in locu pentru pretiosulu seu opu „Teologia fundamentala"; clubulu studentiloru dein Iassii, pentru statutele sale; societatei academice „Arborosa", pentru reportulu seu; d-lui F. Docoiinu, pentru fascicululu alu 7 si 8-lea din resbelulu francoteutonicu, pentru Istori'a Transilvaniei de Ben. Popu, Gramatic'a latina de Cipariu, Fisic'a de Dr. I. Schabus si pentru unele opuri din clasicii latini din Tacitu, Cicero, Salustiu si Virgiliu; d-lui Al. Costea pentru o Hermeneutica latina; d-lui Ar. Migi'a pentru opulu „Instructiune pentru portarea armei" si in fine unui maranimosu membru pentru 9 opure latine si germane.

Pentru manifestarea simtieminteloru de sinceritate si iubire societatea nu afla altu midiulocu mai acomodatu, decatu o adenca recunoscintia, deci primésca onoratii sprijinitori pentru ofertele gratióse cea mai viua multiamita!

Blasiu, in 16 Novembre 1876.

Nicolau Latiu, pres. societatei. Gabrielu Branea, not. coresp.

Noutati diverse.

(Hymen.) Domnulu Gregoriu T. Tomescu din opidulu Uedinu la 12 Novembre a. c. sia serbatu cununi'a in comun'a Almasiulu mare cu d-n'a An'a Bohetielu nascuta Porutiu.

— „Unirea democratica". Sub acestu titlu esì la lumina in lun'a cur. unu diariu romanu in Bucuresci, care sprijinitu de societatea séu reuniunea respectiva democratica apare in tóte dilele de lucru in formatu mare. Program'a diariului e cea a societatii politice resp., care are de base fericirea poporului romanu fora osebire prin cultura si lumina spre asecurarea viatii sale si a viitoriului seu. Ei dorimu successele cele mai stralucite la triumfulu principiiloru si alu ideiloru, pentru a caroru intrupare a apucatu lupt'a! —

— (Unu agitatore din „M. Polgár".) In 30 ale l. tr., aflanduse comissariulu catastralu din officiu in Ponoru (in fost. regimentu II) la o multime de poporu adunata la judele comunale Laurianu Francu, preutulu d. Sim. Ciorba, dupa „M. P.", se fi tienutu una cuventare agitatória intre altele dicundu: „Ministeriulu ungurescu a facutu sclavu si cersitoriu pe poporulu romanu; min. ung. ne suge medu'a si da tóte la maghiari, se deosebesce de hotiulu Deanu numai prin atata, ca nu ne omóra cu maciuca! Comissariulu mustrà cuventele preutului, dechiarandui, ca va face susu aratare officiósa. „Ébredés", diariulu conservativu, vorbesce si mai aspru si mai desu despre min. in feliulu seu, decatu preutulu Ciorba intr'alu lui. —

Mai nou.

— Comissiunea pentru statorirea liniei de demarcatiune pe campulu de resbelu turcescu serbescu si-a inceputu activitatea. Ainte de tóte are se statorésca lini'a dintre Deligradu si Alexinati.

— Conferinti'a de ambassadori pare a se fi deochiatu mai nainte de nascere. Abià si-au datu tóte poterile europene consentiementulu loru pentru tienerea acestei conferintie, si dejá se anuncia din Londonu, ca diu'a pentru intrunirea conferintiei s'a amanatu. Se dice ca ambassadorulu rusescu Ignatieff ar face dificultati cu pretensiunile guvernului seu.

— Imperatorele russescu a tienutu dilele aceste o revista asupra corpului de garda, cu care ocasiune a disu catra soldati: „Afara de Russi'a locuiescu totu atati'a slavi cá si in patri'a nóstra. Nefericitii slavi din Turci'a ceru dejá de multu ajutoriulu nostru. Apelezu la voi, copiii mei, pre cari provedinti'a v'a destinatu pentru implinirea acestei sante missiuni.

— Catra corpulu de officieri dise: Domniloru! Se dorimu comandantelui supremu alu armatei de sudu celu mai bunu successu!

— Orasiulu Sofi'a, capitale a Bulgariei, s'a prefacutu parte mare in cenusia de catra basí-bozuci, cari avura de cugetu a inscená unu massacru cumplitu contra crestiniloru.

— Episcopulu rom. cath. din Volhini'a fù arestatu de catra gendarmi russesci si transferatu in inchisóre la Moscovi'a. Se dice ca preutimea in Poloni'a ar fi tiesutu o conjuratiune contra Russiei.

Cursurile

la bursa in 21 Novembre 1876 stá asia:

Galbini imperatesci — —	6 fl.	04	cr. v. a.
Napoleoni — — —	10 „	$12\frac{1}{2}$	„ „
Augsburg — — —	112 „	60	„ „
Londonu — — —	126 „	80	„ „
Imprumutulu nationalu —	66 „	30	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	60 „	80	„ „
Obligatiunile rurale ungare	73 „	—	„ „
„ „ temesiane	72 „	25	„ „
„ „ transilvane	72 „	25	„ „
„ „ croato-slav.	84 „	—	„ „
Actiunile bancei — —	827 „	—	„ „
„ creditului — —	138 „	60	„ „

Redactoru respundietoriu si Editoru
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.